

โครงการวิจัยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการบริโภคของพระภิกษุสงฆ์ และพฤติกรรมการถวายภัตตาหารของประชาชนในเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

โครงการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการบริโภคของพระภิกษุสงฆ์ และพฤติกรรมการถวายภัตตาหารของประชาชนในเขตภาษีเจริญ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาในวัดในเขตภาษีเจริญ จำนวน 276 รูป และประชาชนในเขตภาษีเจริญ จำนวน 406 คน ดำเนินการโดยอาจารย์ศนิกันต์ ศรีมณี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม* ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. **ภาวะสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์** พบว่าพระสงฆ์ร้อยละ 34.1 หรือประมาณ 1 ใน 3 เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน และไขมันในเลือดสูง

2. **พฤติกรรมการบริโภคของพระภิกษุสงฆ์** พบว่ามีพฤติกรรมการบริโภคทั้งโดยรวมและรายด้าน คือ ด้านการบริโภคอาหาร และด้านการบริโภคเครื่องดื่ม อยู่ในระดับปานกลาง โดยพระสงฆ์มีความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารพอสมควร จึงทำให้พระสงฆ์สามารถเลือกการบริโภคอาหาร เพื่อให้ตนเองมีสุขภาพดีได้ เช่น เรื่องการดื่มน้ำเปล่าประมาณวันละ 6-8 แก้ว และการฉันทอาหารที่มีเส้นใยสูง เช่น ผักและผลไม้ตามฤดูกาล ซึ่งข้อคำถามทั้งสองข้อนี้ พระภิกษุสงฆ์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แสดงว่าพระสงฆ์ได้ให้ความสำคัญและให้การใส่ใจในการดูแลสุขภาพตนเองเป็นอย่างดี แต่ในขณะเดียวกัน พฤติกรรมการฉันทอาหารที่ทำให้สุขภาพไม่ดีขึ้น อาจ เนื่องจากส่วนใหญ่ฉันทอาหารที่ได้รับจากการบิณฑบาต ร้อยละ 85.9 และโดยมากเป็นอาหารปรุงสำเร็จ เช่น แกงถุง ร้อยละ 54.9 อีกทั้งอาหารส่วนใหญ่เป็นอาหารประเภทที่ใส่กะทิร้อยละ 56.9 อาหารที่มีเค็มจัด ร้อยละ 76.0 และอาหารที่ปรุงโดยการทอด ร้อยละ 39.4 ทำให้ไม่สามารถเลือกฉันทอาหารที่ดีต่อสุขภาพได้ ส่วนด้านการบริโภคเครื่องดื่ม พบว่าพระภิกษุสงฆ์ดื่มชา กาแฟ แหน่น้ำปานะร้อยละ 51.7

3. **พฤติกรรมการถวายภัตตาหารของประชาชนในเขตภาษีเจริญ** พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีการทำบุญที่วัด ร้อยละ 55.7 งบประมาณในการทำบุญแต่ละครั้งต่ำกว่า 100 บาท ร้อยละ 59.8 ซื้ออาหารที่ปรุงแล้วจากร้านค้าหรือตลาด ร้อยละ 53.7 เหตุผลในการเลือกอาหารที่ทำบุญจากความสะดวก ร้อยละ 62.3 ทำบุญเพื่ออุทิศส่วนบุญให้กับตัวเอง ร้อยละ 36 และเลือกอาหารสำเร็จรูปในการทำบุญแต่พระสงฆ์ ร้อยละ 54.9 โดยประชาชนส่วนใหญ่มีคะแนนการรับรู้ประโยชน์ของอาหารที่ดื่มน้ำโดยรวมน้อยในระดับมาก เช่น รับรู้ว่าการถวายอาหารที่มีไขมันที่ได้จากพืชดีกว่าการถวายอาหารที่มีไขมันที่ได้จากสัตว์ การถวายอาหารที่มีคอเลสเตอรอลสูงทำให้พระภิกษุสงฆ์เสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจ เป็นต้น แต่ขณะเดียวกันก็มีการรับรู้บางประการที่ไม่ถูกต้องในระดับมากด้วย เช่น การถวายเครื่องดื่มชูกำลังจะทำให้พระภิกษุสงฆ์มีร่างกายแข็งแรง

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย พบว่า

4.1 ปัจจัยด้านการรับรู้อุปสรรคของพระภิกษุสงฆ์ , การรับรู้ประโยชน์ของอาหารของพระภิกษุสงฆ์ , การรับรู้ภาวะสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ , การรับรู้สมรรถนะแห่งตนของพระภิกษุสงฆ์ และอายุของพระภิกษุสงฆ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการบริโภคของพระภิกษุสงฆ์ในเขตภาษีเจริญ

4.2 ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ของอาหารที่ดื่มน้ำหรือถวายแต่พระภิกษุสงฆ์ของประชาชน , ประเภทของอาหารดื่มน้ำ , ทักษะการคิดต่อการทำบุญ , ระดับการศึกษาของประชาชน และอายุของประชาชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการบริโภคของพระภิกษุสงฆ์ในเขตภาษีเจริญ

5. การวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมการบริโภคของพระภิกษุสงฆ์ โดยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุ พบว่ามี 4 ปัจจัย ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ของอาหารที่ดักบาตรของประชาชน ประเภทของอาหารที่ถวาย การรับรู้อุปสรรคต่อพฤติกรรมการบริโภคของพระภิกษุสงฆ์ และการรับรู้ประโยชน์ของการบริโภคอาหารของพระภิกษุสงฆ์ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการบริโภคของพระภิกษุสงฆ์ได้ร้อยละ 22.8

การวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและทุกภาคส่วนในชุมชนควรส่งเสริมความรู้ หรือจัดโปรแกรมเกี่ยวกับประโยชน์ของอาหารที่ดักบาตรหรือถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ให้แก่ประชาชน และควรส่งเสริมให้พระภิกษุสงฆ์มีการรับรู้ประโยชน์ของอาหารเพิ่มขึ้น

* ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก สสส. ภายใต้แผนงานโครง การวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์เพื่อสุขภาวะ : กรณีนำร่องเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยศูนย์วิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยสยาม